

en, toen
Voorstel,
nemen,
andere

each.

gden we
stel van
emporary
zers van
i we ge
in een
hand be-

er Heath
aakt zijn
toch in
ukkingen
niet on-
terst op-
punt tot
thodisme
it, als wij
lagen.

en vindt
denkt,
denk-
door ons
de voor-
eenzijdig
staan van
den onzer

een maat-
vindingen
ven werd,
geheim dan
te maken.
algemeen
nenschol
heid van
niet nauwe-
Goddelijke
mschen de
an allengs
echt is, en
goede en
niet vat-
begrepen

waren er
het groote
niet. De
de vrucht
as binnen-
pol van de
gegaan in
evenen, en
achten van
vagen van
s gemaakt
niging tot
i tunieren,
i, en niets
clang in te
de kleeder-
dan ooit;
igen praal
aan denken,
veel nader
aak welke
verregeels
den tijd
atmoosfer
vol leven;
hte wolken
en over den

Harris te
belang te
in tot een
te komen,
niet krach-
poeelingen
kleigewijze
ongunstige
te scharen
leeren geest
tloopen.
vreezende
roerd werd,
Franschen
geland, gaf
raad om
d zelf door
id om een
en, zodat
ingen drie
in uniform,
of hij, om
eld te gaan
i Gods, den
sley, gelijk
nemen te
het element-
zonder
en, en toen
van sam-
Fleischer,
ekt, waar-
digen: «De
verordend,
de verord-
de verord-
eveneens
en patriot,
et. In een
arin niver
s, verheer-
de familie,
Engeland,
n 100 hoog

en Howell
en Bijbel-
isten inge-
van het
sche bewe-
teeuw, veel
Scott zeide
betwifelen
was dan
svasten en
de knoopen
en de juk,
int zoolang
te maken,
van Farao,
r die geen
Israelieten
id van een
smari 1764,
respoedigen
oor gericke
maar door
eel bekend
aarde het
n maken en
n. «Meent
van Frank-
s, dat onze
meer dan
gullen toe-
een zelf-
eden op de
naste lief

Methodisme van dien tijd, althans niet van zijn
voornaamste vertegenwoordigers, die het Frankrijk
van de Revolutie beschouwden als een natie die
van den duivel was bezeten. Terwijl zij zich beijer-
den om de hoogere standen in de maatschappij
te vrijwaren tegen de besmetting, oefenden de
volgelingen van de groote mannen onder het
Methodisme gelijken invloed uit op de lagere
klassen. Een jaar voordat de eerste der straks
genoemde procken van Thomas Scott gedaan wer-
den, gaf Hannah More haar «Drops of Truth» of
«Will-Ship» uit, met het opzettelijk doel, om onder
de Engelsen werklieden de verbreiding tegen te
gaan van de denkbeelden die toen in Frankrijk
den boventoon hadden; en zoo doeltreffend wer-
den haar werk, dat men oordeelde dat het er veel
toe bijgedragen had om de revolutie in Engeland
te voorkomen. Dit komt mij overduidelijk voor,
dooch het past wel bij de verbaasende vaster-
heid voor wanbegrip en verkeerde voorstelling
van zaken, welke klaarblijkelijk bij deze voor-
treffelijke dame gevonden werd. Volgens Hannah
More betoekende Fransche vrijheid: «geen wet
te hebben om iemand te veroordelen, geen
koning om iemand op te sluiten of te straffen
Fransche gelijktijd: dat allen op hetzelfde peil
staan en verplicht zijn om hetzelfde werk te doen;
geen boer aan den ploeg, geen dokter, geen kle-
maker, geen schoenmaker, want allen zijn precies
gelijk en doen denzelfden arbeid». Fransche
broederschap: «dat ieder tracht zijn buurman de
hersenjan in te slaan, of hem te kussen op de
linkerwang, en tegelijk een slag te geven op de
rechter; vriendelijk hem de eene hand toestekende
en verraderlijk met de andere hem den hals af te
snijden» enz. enz.

Dit is de stijl waarin dit boekje, ongedachtig
aan het negende Gebod, een verkeerde voorstelling
geeft van wat in waarheid de pendan (*«the sister
movement»*) was van het Methodisch-revolutie, en
het werd uitgegeven onder goedkeuring van de
ghele Methodistische partij. Bedenk nu dat het
boek geschreven was, niet voor een publiek
dat in staat was te onderzoeken of het de waarheid
sprak, maar voor menschen die het te goeder trouw
als waar aannamen, dan moest het echter
groote afbreuk doen aan het vertrouwen in een
parij, die aangezien werd als de vertegenwoor-
digster van vroomheid en echten godsdienst. Dat
zij in de opvoeding van het oogmerk moenden
niet te erg van de Franschen te kunnen zeggen,
toont dat zij geen begrip of geen medelijden had-
den met het lijden dat zij de Revolutie aanleiding
had gegeven. Toch hadden zij van Arthur Young
de waarheid kunnen vernemen, en het is duidelijk
dat de mannen van opvoeding, wanneer ze hadden
willen onderzoeken, hadden kunnen weten dat
Hannah More's verhaal een caricatuur was. Op
een publieke meeting in Schotland, protesteerde
Robert Haldane, die later de apostel van het Metho-
disme in Schotland en Frankrijk werd, tegen dit
afgeven op de Franschen. Wat de betoering in
Europa verwekt had, zeide hij, was de poging van
het despotisme om de beginselen der vrijheid in de
geboorte te smoren. Maar de Methodisten hebben
in hunne denkbeelden over de Fransche Revolutie
niet altijd meer gehouden aan Hannah More's op-
prent, dan aan de eenvoudige historische waarheid
van Robert Haldane. Ongetwijfeld had de politieke
richting van de leiders van het Methodisch-revolutie,
en het aristocratisch patronaat dat aan deze beve-
ging ten deel viel, grooten invloed op haar later
onverantwoordelijkheid om de Revolutie te begrijpen; maar
grooten aandeel nog hadden daaraan de belangen
en de eerbied van de toen opkomende middel-
klasse.

Dat er een macht was opgestaan, die alles voor
zich zou weten te doen buigen, wat niet in over-
eenstemming was met het algemeene welzijn, die
niet schroomde om in het belang der groote me-
nigte de machten van hunne zetels te halen —
dit kon niet aangenaam zijn aan lieden wier eene
levensideaal bestond in zich hooger op te wete-
len, al daalde de roos van het menschenom dat ook
verder nog zou diep. Nu heeft juist op deze klasse
van lieden het Methodisme bijzonderste afgehad,
en het is de staats van deze klasse geweest die het
in staat gesteld heeft al die groote dingen te doen.
Maar deze afhangelijkheid heeft het meer dan ooit
de ogen doen sluiten voor de groote sociale revo-
lutie, die in de vorige eeuw begonnen is en nog
voortduurt. Zoolang mogelijk heeft het Methodisme
de Revolutie willen beziën, en gewild dat Engeland
het zou beziën, door het weinige glas van
het vooroordeel. Dat de macht en de energie
van het Methodisme haar middenpunt hebben ge-
vonden in den hoogeren middenstand, die den
eigenlijken rijken staan van het land uitmaakt, kan
blijken uit de hiervoorgaande aanhaling uit een
overzicht van den toestand van het Christendom
in Engeland aan het eind van 1856, geschreven
door een geacht Methodist predikant in dien tijd.
Hij verklaart daar:

«dat er in de hoogste standen, en vooral in de
bovenste laag van den middenstand, tal van man-
nen en vrouwen zijn, die trots alle onderzoek der
modernen, hun eeuwigheidswaardig geloof aan
aanname van hetgeen de Bijbel leert, en wier
«Christendom bestaat in een open en rondborstig
geloof in het Nieuwe Testament als een geinspireerd
boek. Zij zijn talrijk, veel, talrijker dan men
vermoedt. Er zijn onder hen lieden van zeldzame
vroomheid, van overvloedigen ijver voor de
zaak van Christus, en van edelen weldadigheidszin
eigens de lijdende menscheit. Soms vindt men
«een ijver en godsvrucht onder hen, wier gelijke
niets gezien is sedert de tijden der apostelen.»

Vergelijk deze uitspraak met het antwoord, dat
door een tiental of meer werklieden als de ver-
tegenwoordigers van hun stand, gegeven is aan den
redacteur van de *Methodist Times*, op de door
hen gedane vraag, waarom zij niet ter kerk gaan,
en het zal blijken dat zij die den rijkdom van het
land maken, in hunne houding jegens het georgi-
anische Methodisme, dat wil zeggen jegens het
Engelsche Christendom, verkiert tegenover hen
staan, die den rijkdom van het land maken.

In het antwoord dat de eerste prijs behaalde,
heeft het: «De overgrote meerderheid der werk-
lieden sluit zichzelf feitelijk buiten de kerk». Het
tweede zegt: «Het niet behooren van de werklieden
tot onze kerken is een ernstig euvel». Een derde:
«De werklieden als een klasse beschouwd bespreken
de kerk niet». Terwijl anderen slag op slag
getuigen: «Het grootste gedeelte der werklieden,
die vroeger tot de kerk behoorden en onze Zondags-
scholen hebben bezocht, staat er thans buiten». «Dat
de werklieden in zeer groten getale de gods-
dienstoefeningen niet bijwonen en dat iedereen dit
weel, is buiten kwestie». «Zelf werkmans zijnde,
en mij ernstig bekommerend over de behoudenis mijner
mede-werklieden, heb ik sedert lang getracht de
redenen op te sporen, waarom zij niet ter kerk gaan». «De
werklieden van onze Zondags scholen niet ter kerk». «Koo-
men's Zondagsmorgens een rondgang doen
durf ik zeggen dat men 75 pCt. van hen vinden
leende *Leipziger Nachrichten* — een groote mis-
daad op zichzelf beschouwd — om bezig om iets
te timmeren voor hun kulken of koninkrijk van
van dien aard». «Dat de werkende klasse de
kerk niet bezoekt kan ruimschoots bewezen wor-
den». «Men moet niet denken dat alle werk-
lieden buiten de kerken staan». Maar toch staan
we tegenover het betreurenswaardig feit, dat de
grote meerderheid, om de eene of andere reden,
zich op een afstand houdt van de Christelijke
kerken. »

Inderaad vormen deze vlak tegenover elkan-
staande getuigenissen aangaande de vertegenwoor-
digers der hoogere klassen en die der werklieden,
een verschijnsel, dat op de ernstigste wijze de aan-
dacht vraagt van allen, wien de eere van Christus
ter harte gaat. Immers daarom schijnt toch alles
ziet te blijken, dat de toestand hier in Engeland
absoluut het tegendeel is van wat hij was in den
tijd der Apostelen. Toen hoorde het volk met
vreugde van den Zoon des Menschen den Zalig-
maker der wereld, terwijl de rijken en machtigen
Hem vervolgden met bitterheid en Heer der dood
brachten. Nu schijnt het dat zij juist de uitver-
koren zijn; dat juist de wijzen, de machtigen, de
edelen die uitverkoren zijn, terwijl de arbeiders in
de fabrieken, de zwagers op weg en in de

lijnen, de verworpenen en verlorenen zijn ge-
worden. Ongetwijfeld moet een stand van zaken zo-
oer in strijd met den geest des Evangelies, waar-
voor zoo weinig aanwinst is te vinden in het
Nieuwe Testament, het land die het minst aan
wijfelijk onderwerp zijn over het Christendom van
den nieuweren tijd, onrustig maken. De aard van
het verschijnsel zoals het zich voordoet, moet men
reeds waarachtwen zich gerust te stellen met het
verzoeken de verklaring, dat we leven in een tijd
van algemeene verdorvenheid, onmiddellijk vooraf-
gaande aan de Wederkomst des Heeren. Onmogelijk
toch kunnen zij gelooven, dat de God die de wereld
welke Hij gemaakt had, zoo liefdadig dat Hij zich
zelfs voor haar opgeofferd heeft, als eindresultaat
dieselfde zou concentreren op een kleine uit-
gevoerde groep, die haar leven heeft doorgebracht in
den schoot der wereld, voor wie alle hoogere ge-
noegens van deze wereld gemakkelijk te verkrijgen
zijn geweest; terwijl de overgrote meerderheid van
hen uit wier werkracht humane fortuinen zijn opge-
bouwd, gedood zoo zijn tot een plotseling en
onherstelbaar verdere. Neen, zulk een verklaring
van het verschijnsel behoort maar te worden
om, als spinraaf uit de gedachte te worden weg-
gevoerd. Er moet een redelijke verklaring te
vinden zijn, een verklaring steunende op de feiten
van het geval dat ons bezig houdt — en zulk een
verklaring is wat ik den lezer in deze regels ter
overweging aanbid. Het Methodisme heeft God in
de geschiedenis geloofd; heeft gewaagd te
erkennen zijn voornemen bestuurt over de wereld,
of voorover het dit ongelofte standpunt niet for-
maal heeft ingenomen, heeft het toch de zaak be-
handeld met een echt Engelsche minachting voor
de logica. God was in de Reformatie, maar niet in
de Revolutie. Hij kwam in de zestiende eeuw
om het Christendom te oordeelen, maar niet in de
achtentiende. Deze onverschilligheid jegens de waar-
heid, waarmee de waarheid front maakt tegen voor-
oordeel en eigenbelang, heeft het Methodisme
zooveel kwaad gedaan.

Tengevolge van dit blind zijn voor den groten
maatschappijken zinspang, die onze gehele
euw verlicht heeft, en die ons verzoeken te wor-
den de vrijheid van de goddelijke klassen te worden
Amerika, heeft het Methodisme de gelegenheid
verloren, waarnaar het zoover had verlangd, om
te mogen zijn, voor de werkende klassen en voor
de gehele wereld, de verkondiger van den weg
des behouds. Erger nog. Deze blindheid heeft
het gestijfd in die hardheid van hart en verach-
ting van Gods Woord en gebod, welke thans het
gehele Christendom kenmerkt, en die een van de
redenen is waarom zijn officiële vertegenwoor-
digers niet alleen hun vat op de massa hebben ver-
loren, maar die zooveel van de meer consciëntieus
en fijne zielen in Europa en Amerika geprikkeld
hebben tot openbaar verzet.

Deze hardheid van hart kwam niet enkel niet
in de bij tijden door Methodist revival-predikers
gevolgde methodes, maar vooral in het verbaas-
wekkend gemis aan Christelijke broederliefde in
alle afdelingen van het Methodisme, zoo ver-
gaande, dat men het kon aannemen dat mannen uit
deze kringen die in het Evangelie gediend hadden,
van de algemeene armen moesten worden bedeld,
of het hoofd neerlegden in het hospitaal of het
werkhuus. En dit alles Methodisme heeft hun
derden kooplieden, handelaars en boeren, wier
familien zijn bijzonder domein waren, en van wie
het veel werk maakte in de dagen van hunnen
voorspoed, hoefden hunner heeft het, wanneer de
dag van tegenspoed voor hen aanbrak, laten ster-
ven met een gebroken hart of in bitterheid van
geest?

Vernachting van Gods Woord en gebod is een
ernstige aanklacht, maar is zij te streng voor een
beweging die stelselmatig en volhardend het voor-
naamste onderwijs van de Evangelien heeft ge-
ignoreerd? «Woont in Christus», gelijk het Metho-
disme altijd heeft geleerd, «de volheid der God-
delijke lichamelijke». Is Hij de Goddelijke Wijsheid
die den menschen dien waren weg ten dien wijst,
hoe kan men dan het Methodisme vrijpreken van
verachting van Gods Woord, nu het zijn volgers,
zoolang van hen te leeren zijne geboden te ge-
hooramen, er toe gebracht heeft om de Berg
rede te beschouwen als een onmogelijk ideaal, dat
geen verstandig man ooit in het hoofd zal krijgen
op te vatten als een regel des levens? — er toe
geleid, bijgevolg, om Gods Woord te beschouwen
als iets van Don Quixote of als een Utopie? Niet
dat het openlijk afbreuk gedaan, of op eenigerlei wijze
ontkend heeft het Goddelijke karakter van dit onder-
wijs; maar de wijze waarop het de lieden onder-
richtte strekte tot stelselmatige veronachtzaming
en volhardende oppeijting ervan en iets verach-
telijker dan dit is niet denkbaar.

Eenmaal op de lijn van liever den wereldschen
maatstaf der redelijkheid voor zich te kiezen dan
dien der Evangelien, heeft het Methodisme in de
laatste dagen zich meer en meer geneigd gevoeld
tot de wereldsche manier om succes te behalen,
langs den weg van advertentie en het verwekken
van scepsis.

Het gebruik door het Methodisme van deze beide
middelen gemaakt, zoo een eeuwigheids geschiedenis
van Engeland. Nu deze methode vaste en tekenachtige
vormen heeft aangenomen in het Heilgeleer, is het
Methodisme voor een groot deel bezig om weg te
sterven. Hoe veelkleurig en indrukwekkend het
ondergaan der zon moge zijn in vergelijking met
haren opgang, we weten toch dat daarmee de dag
ten einde loopt, en de hoop berust daarin, of
tenminste, vestigt zich op den volgenden dag. De
banier des heils, met het motto van bloed en vuur,
de kleine kring in rood en blauw, heilsliederen
zingend bij het getingel van de tamboerijn en het
gedreun van de trom; de plotselinge stilte,
waarin dan de hooge falst-stem van de vrouwe-
lijke kapiteine klinkt, de menigte oproepende tot
bekeering en geloof; dit gehele tooneel verlicht
door een walmende petroleumlamp, — moge een
treffend en indrukwekkend schouwspel zijn, maar
het mist omkeerbaar meer aan het vuur en de vonken
van den avondhemel denken, dan aan de eerste
streden van licht, die het aanbreken van een
nieuwen dag verkondigen.

Deze hardheid van hart en verachting van Gods
Woord en gebod, is oorzaak geweest dat het
Methodisme zoo grootelijks ontbroken heeft aan
de zienersgave. Het schijnt nooit te hebben be-
grepen dat de openbaring voortgaat van eeuw tot
eeuw. Omdat het geen voldoende geloof had in
zijn geliefkoosden tekst: «Alzoet lief God de
wereld geliefde», heeft het ook niet voldoende ge-
loofd dat de Heilige Geest in de wereld is, om
haar meer en meer de ogen te openen voor hare
verkeerde wegen, haar onrechtvaardigheid, onder-
drukking en wreedheid. En zoodoende heeft het
Methodisme nooit zijn tijd verstaan, nooit begrepen
wat gebeurtenissen waren als de Fransche Revolu-
tie en de Amerikaanse Burgeroorlog. Had het
dat gedaan, dan zou het die voor daden der God-
delijke gerechtigheid verklaard hebben, in het be-
lang der onderdrukte klassen in Europa en Amerika,
en het zou gevoeld hebben dat een gelijkschortig
gordel een Christendom over het hoofd hing,
waarin de koopmansgeest van onbesnoemde con-
currentie, in verhouding met kolossale krijgsver-
ringen, een Europeeschen volken de zij niet uit het
gehand heeft. Het zou de groote waarheid begre-
pen hebben, welke gedurende de thans ten einde
spoedende eeuw, menigvuldig door een samenloop
van omstandigheden gedwongen is geworden te er-
kennen, de waarheid van de eenheid en de solidariteit
der menscheit. In het licht daarvan zou het Metho-
disme opnieuw op zijn boodschap hebben gestaard,
en zijn geloof zou toegenomen zijn, naarmate het
die boodschap groter en dieper en oneindig heer-
lijker had zien worden. Want het is niet padruk
dit denkbeeld van de eenheid der menschen en
hunne verantwoordelijkheid voor elkan-
der, dat noodig is om de belidenen van het Methodisme
te pleiten van de beschuldiging van onrecht-
vaardigheid, onmenscheelijken, en onredelijkheid.
Het uitgangspunt van de Methodistische belidenen,
dat alle menschen gevallen van onbesnoemde con-
currentie, in verhouding met kolossale krijgsver-
ringen, een Europeeschen volken de zij niet uit het
gehand heeft. Het zou de groote waarheid begre-
pen hebben, welke gedurende de thans ten einde
spoedende eeuw, menigvuldig door een samenloop
van omstandigheden gedwongen is geworden te er-
kennen, de waarheid van de eenheid en de solidariteit
der menscheit. In het licht daarvan zou het Metho-
disme opnieuw op zijn boodschap hebben gestaard,
en zijn geloof zou toegenomen zijn, naarmate het
die boodschap groter en dieper en oneindig heer-
lijker had zien worden. Want het is niet padruk
dit denkbeeld van de eenheid der menschen en
hunne verantwoordelijkheid voor elkan-
der, dat noodig is om de belidenen van het Methodisme
te pleiten van de beschuldiging van onrecht-
vaardigheid, onmenscheelijken, en onredelijkheid.

gepredikt als het geneesmiddel tegen den Val, dat
Christus de zonde der wereld heeft gedragen, toen
Hij leed voor den mensch en in de plaats van den
mensch; deze leer schijnbaar onrechtvaardig wan-
neer men haar slechts beschouwt in verband met
een zuiver individualistische opvatting van de maats-
chappij, zou, in het licht van de eenheid en de
verantwoordelijkheid der menschen voor elkan-
der, volmaakt rechtvaardig en voldoende bevredigend
voor de conscientie zijn geweest. Had het Metho-
disme ten volle erkend de voortdurende aanwezig-
heid van den Heiligen Geest in de wereld, zou het
niet alleen het plaatsvervangend lijden van Christus,
maar het leersink waarop het rust, namelijk dat
Christus waaraachtig mensch is, gelijk Hij waaraachtig
God is, in een nieuw licht hebben gestraald. En het
Methodisme zou hebben begrepen van welk
eene ruime toepassing de belofte is, dat de Heilige
Geest indachtig maken zou al wat het Woord Gods
aan de menschen had geleerd. Want het zou zich
dan herinnerd hebben, dat de eenheid en de soli-
dariteit der menscheit niet alleen aan de oude
beken was, maar dat zij die realiseerden in de
conceptie van den mensch als één wezen. Gelijk
om nu nog verhaald wordt hoe de Chinese
wijsgeer leert dat «er is een Mensch in wien
beide seksen zijn, de andere menschen bestaan in
wien, als het ware, is het geestelijke lichaam der
Menscheit... de menscheit, verborgen, onzienlijk,
hemelsch, volmaakt, vrij van alle gebrek dat aan
allen stoflijken vorm kleef — in één woord, de
Heilige». »

Had het Methodisme aldus de groote gedachte
in zich opgenomen, welke de Goddelijke Leerzaam
in deze eeuw voor het Christendom ontvoerd
heeft, zou het ingezien hebben dat deze onzien-
lijke Menscheit, verborgen in de menscheit, van
wien bestaan blijktbaar de Chineseen het besef
niet verloren hebben, de Christus is, wien Paulus
beschrijft als den Mensch, in welken alle tegen-
stelling van kenne of ras, van klasse of rang,
verzoond is, de beloofde Zaligmaker der Wereld,
Immanuel, God met ons. En dit eenmaal ingezien
hebbende, hoe doorzichtig het is de Paulinische leer
der Verensning zijn geworden! God was in Christus
de wereld met zichzelf verzoend, hunne son-
den niet toekennende. Want dien, die geen
zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons ge-
maakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigd
«Gode in Hem». Zondaren als wij zijn door deze
eenheid en onderlinge verantwoordelijkheid voor
elkan-
der, zou het Methodisme hebben ingezien, dat
de verlossing en rechtvaardigmaking der wereld
berust op het feit, dat God zelf in deze eenheid
en onderlinge verantwoordelijkheid van de menscheit
is ingegaan.

Overtuigd van deze waarheid, zou het Metho-
disme het gemakkelijk bevonden hebben de Kerk
te reformeren tot eenheid te brengen, en nog
gemakkelijker, hier op aarde het Koninkrijk der
Hemelen tot werkelijkheid te brengen. Het is een
in het oog loopend bewijs van zijn blindheid, dat
het nooit gevoeld heeft hoe absoluut noodzakelijk
deze hervorming was, waar het alleen maar om
den arbeid dien het met zoo reusachtige krach-
tenspanning verricht heeft, in stand te houden.
Omdat het een bekeerde Kerk heeft, een Kerk
die werkelijk doordrongen was met, en leefde in
het denkbeeld van de eenheid en de onderlinge
verantwoordelijkheid der menschen, heeft het het
grootste deel zijner bekeerlingen verloren, sommigen
uit wein, toen zij de onverschilligheid van het
kerkelijk leven ontdekten, en veel meerderen
die terugkeerden in het individualisme en de wereld-
geindheid van het gewone Christendom.

Tusschen het verwelkte loof van een voorbijge-
gaan zoner, er de winter nog geheel voorbij is,
ziet men soms nieuwe loten uitspruiten, die de glorie
zullen zijn van het toekomstige jaar. Zoo is het
met het tegenwoordig Methodisme — zijn geestelijk
leven schiet reeds nieuwe vormen aan. Pogingen
om het sectarisme kwijt te raken en de verborgen
eenheid der Kerk te herstellen; pogingen om in de
Kerk uitdrukking te geven aan wat den geest en
de ziel van de komende generatie vervult; pogin-
gen om dat leven te leven, dat Christus zelf zijn
discipelen aanbeval; pogingen om deel te nemen
in het lijden der ellendigen, verzonken in het lij-
den van stegen en smeten, en te ben uit op te heffen —
al zulke pogingen, en soortgelijke toonen dat er
een nieuw Methodisme komende is. Het afnemen
der maan kan dus de voorbode zijn van een
nieuwen was.

De Archidiacon van Manchester moet volgens
de berichten onlangs gezegd hebben:
«Wat we noodig hebben, is geen raderwerk;
maar mannen. Mocht opnieuw een profetenstem
gehoord worden in de Kerk, die de werkelijke
maar sluimerende godsdienstige kracht en energie
van het volk wakker riep, sprekende onbevreesd,
«met waarheid, als machthebbende, en niet als de
schrijfgelieden»; in vlam gezet door de genade
van Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap
des Geestes, — we zouden zien dat de leken
niet zouden talmen met het aanvaarden van hun
aandeel in het werk. Aan belangstelling zal het
niet ontbreken, zodra er iets diep-zeenlijks is,
de belangstelling waard. Geen democratisch rader-
werk behoeven we, maar profetische mannen. En
om die te verkrijgen moeten we op den top des
«Geestes der Waarheid».

Zijn er niet reeds vele zulke profetenstemmen
vernoemd, die de Kerken oproepen tot bekeering
en realiteit? In een vroegere periode van deze
eeuw hadden we Lamennais en Mazini, gelijk later
Tolstoi. Welke profeten spraken ooit onbevreesd,
waarheidlievend, of met meer redelijke autoriteit?
Let men op den omvang van hun bediening, op
hun genie, op de geweldige kracht die er uitging
van hun karakter, op de macht waarmee zij hunne
boodschap overbrachten — in welk licht men hen
ook beschouwt, altijd zijn ze veel beduidender
figuren geweest dan William Law. In Engeland
hebben we gehad Maurice en Carlyle en Ruskin,
mannen van dezelfde type als Lamennais, Mazini,
en Tolstoi. Ik geloof dat het blijken zou dat men
in deze eeuw in elk Christenland zijn profetische
mannen heeft gehad, en dat hun «ernstige Raep-
stem» feitelijk dezelfde als die van William Law
is geweest: «Wees werkelijk wat ge voorgeeft te
zijn». Maar schouw velen persoonlijk er naar heb-
bende geluisterd, hebben de Kerken er geen acht op.
Wat blijft er dan nog te wachten over, dan het
onderwijs dat een algemeene omkering ons brengen
zal? Ook is alreeds de bijl aan den wortel der
boomen gelegd».

1) «The Evangelical Revival», p. 142. J. H.
Overton, D.D.
2) Aldaar, p. 142.
3) *Methodist Times*, Febr. 4 1897.
4) Aldaar, W. H. Ratcliffe.
5) Aldaar, Joseph Davies.
6) Aldaar, W. Scott.
7) Aldaar, James Jacobs.
8) Aldaar, James Jacobs.
9) Aldaar, Joseph Chidgley Mason.
10) Aldaar, William Arnold.
11) Aldaar, E. V. Caswell.
12) Aldaar, G. Bartlett.
13) China: Its Social, Political, and Religious
Life, p. 92. By G. Eng. Simon.

Mogen we den wensch uitspreken, dat zij
die duaver niet door ons schrijven overtu-
gdiert waren, zich door Robert Heath van de
zooveel hooger roeping van het Christen-
dom voor onzen tijd mogen laten door-
dringen?

Uit de Pers.

In het *Grave*, *Volkstied* schrijft Ds. Impeta:

Iemand die (naar zijn eigen getuigenis) vrij
naauwkeurig kennis had genomen van onderschei-
dene kritieken, uitgebracht op Prof. Ravinck's
Voorstel in onderscheidene Bladen, maakte de

navolgende opmerking, en die ik (naar mijn beste
oordeel) althans zakelijk getrouw hier weergeef:
«Wie kleurenblind is, of ook, wie alleen maar
een oog en een hart heeft voor het belang der
Vrije Universiteit, en geen oog en hart voor
het belang der Theologische School, het kan
niet anders of hem moet het Voorstel van Prof.
Bavinck voorkomen en pogen te zijn, dat
wierd het doorgezet, aan die Vrije Universiteit
berokkenen zou onherstelbare schade. Maar
wie de eigen Inrichting der kerken van harte
lieft, en haar niet slechts om den wille
van het beding, in 1893 gesteld, maar ook om
der kerken heil behouden en tot meerderen
bloei brengen wil, en tevens een open oog
heeft en een warm hart voor het belang der
Vrije Universiteit, hij kan wel met Dr. Kuypert
zeggen dat het voorstel, gelijk het daar ligt,
door overwegende bezwaren gedrukt wordt, en
daarom bezwaren, die, omdat ze beginnende
raken, niet glad te strijken zijn, en met Ds.
Sikkel dat het, gelijk het daar ligt, niet is aan
te nemen; maar hij zal met die beide hoog-
geachte mannen het pogen van Prof. Bavinck
boogelijk waardeeren, en er verre van blijven om
hem te beschuldigen van beginselvervalsing».

Ik geef deze opmerking ter overweging over,
in 't bijzonder aan hen, die er prijs op stellen —
en dezulken zijn er gelukkig nog altijd velen! —
hartelijke vrienden te zijn en voorstanders van
de Theologische School en de Vrije Universiteit.

Let op dat woordke «en». Op mij hebben sommige besprekingen van
Prof. Bavinck's voorstel den indruk gemaakt,
dat men, volgens de schrijvers der beoorde-
elingen, wil men een man van beginsel zijn, een
vriend moet wezen van de Theologische School
of van de Vrije Universiteit, of erger nog: een
tegenstander van de Theologische School;
en dat het spreken van beide voor te staan
met volle overtuiging, blijf is en bewijs van
onwetendheid en beginselvervalsing.

Het zal mij van harte genoegen doen, als
deze indruk onjuist is. Want was hij wel juist
en hadden die schrijvers gelijk, dan zou ik
mij-zelf beschuldigen moeten, zulk een on-
wetend en beginseleloos mensch in dezen te zijn.
Want beide de Theologische School en de Vrije
Universiteit hebben de liefde van mijn hart, en
ik zoek in oprechtheid het goede voor beide
Stichtingen.

En daarom vraag ik: waarom toch kunnen
alle Gereformeerden in den lande, of indien dit
te veel is gevergd, waarom kunnen alle leden
van de Gereformeerde Kerken in Nederland
zich niet als een enig man rondom beide
Inrichtingen scharen, rondom de Vrije Univer-
siteit en de Theologische School om te beiden,
onder den zegen des Heeren, te brengen tot
groei en bloei! Waarom kunnen ze niet samen,
als een enig man, pogen, het voorstel van
Prof. Bavinck zooveel dit noodig is wijzigende,
verbeterende, voor alle welwillenden aanne-
melijk makende, de Theologische School in zulk
een verband te zetten met de Vrije Universiteit,
dat nog deze laatste noch de eerste geschaad,
maar dat ze beiden veelvuldig worden gebaat,
en de eenheid van opleiding, in de tegenwoordige
omstandigheden voor de eenheid der Kerken
zoo dringend noodzakelijk, tot wederzijdsche
bevrediging, tot der kerken heil, bovenal tot
Gods eer wordt verkregen?

Nog hebben wij goeden moed, dat het daar-
toe komen zal. De Heere is nog niet van zijne
kerken geweken. Ook toont Hij nog kennelijk
te zorgen voor de Vrije Universiteit, met 't oog
op welke ook wij van ganser harte biddend
wenschen: vivat, crescat, floreat! en voor de
Theologische School, al schijnt het soms dat
van wege de ijverloosheid harer voorstanders
het pogen harer tegenstanders haar val nabij is.

Wie weet wat verrassingen ons de komende
Synode nog biedt. Of liever: de Heere onze
God door die Synode.

Niet: de Theologische School of de Vrije
Universiteit; maar: de Theologische School en
de Vrije Universiteit zij ons aller leuze.

Een den Heere Heere zij beide de Vrije
Universiteit en de Theologische School bevelen.

Op het standpunt van het *Compromis*, dat on-
getwijfeld kan worden ingenomen, ligt hierin een
goede praktische wenk.

Officiële Berichten.

(Met verkorting uit het *Kerkblad* van 19 Mei '99.)

Op het Agendum voor de Provinciale Synode
van Noord-Holland, te houden te Alkmaar, in
het kerkgebouw aan de Oudegracht, op Donder-
dag den 18 Juni 1899, komt o. a. voor:

1. Inzake Art. XIII D. K.

A. De Classis *Eekhuizen* stelt voor om het
vastgestelde in Art. 77 op de Synode van *Mid-
delland* in 1896 inzake de Em.-pred. te hand-
haven, met dien verstande, dat daaraan worde
toegevoegd de volgende clausule: «Met het oog
op de maatschappelijke toestanden en de finan-
ciele draagkracht der kerken, zal ten behoeve
hunner weduwen en weezen, door de dienst-
doende predikanten jaarlijks 2 procent van hun
zuiver inkomten worden gestort in de Algemeene
kas voor Emer. pred., pred.-weduwen en weezen».

B. De Classis *Eekhuizen* stelt aan de Prov.
Synode voor, mede te werken tot eene nadere
regeling van Art. XIII D. K., en wel in dezer
voege:

a. dat de verzorging der Em.-predikanten,
hunne weduwen en weezen meer generaal worde
gemaakt;

b. dat de bijdragen voor deze kas worden
gesteld voor elke kerk op eene som van 5 pro-
cent van het predikants traktement, en dat ook
2 procent van het traktement door den predi-
kant worde gestort, voor welk laatste de nadere
regeling verblijft tusschen gemeente en leeraar;

c. dat de bijdragen van vacante kerken wor-
den geregeld naar Classicaal omslag; en

d. dat de uitkeeringen aan Emer. predikan-
ten, weduwen en weezen blijven bestaan, gelijk
thans.

B. Inzake opleiding, enz.:

1. De Classis *Alkmaar* spreekt de wensche-
lijkheid uit van de eenheid in opleiding voor de
dienaren des Woords, en noodigt daarom de
Prov. Synode uit het voorstel van Prof. Bavinck
in behandeling te nemen.

2. De Classis *Eekhuizen* verzoekt de Prov.
Synode te bewerken, dat aan de Theol. stu-
denten van het laatste studiejaar wederom pre-
dication wordt verleend.

3. De kerkeraad van *Oostvan* verzoekt, niet in
te gaan op het verzoek der Classis *Eekhuizen*.

c. Inzake het diaconaat.

De Classis *Eekhuizen* wenscht, dat de Prov.
Synode bij de Generale Synode zal indienen het
volgende voorstel: «De Generale Synode ont-
werpen ten behoeve van het diaconaat, en in
het bijzonder voor

van Cromwell. Geen andere naam boezemt onze jonge menschen zooveel vertrouwen in.

Wanneer men nu bedenkt dat er alleen in den laatste tijd aldus over Cromwell in Engeland gesproken en geschreven is, dan zal men ons toestemmen, dat de ommekeer die er in de laatste jaren in zake de beschouwing van Oliver Cromwell plaats had, groot mag genoemd worden.

En ander spreker Lloyd-George zocht een taferel op te hangen van hetgeen Cromwell deed, wanneer hij in dezen tijd leefde. „Hoe zou hij de Ritualistische quaciteit oplossen? Cromwell zou beter gedaan hebben dan een wagonniet bishoppen. Hoe zou hij het huis der Lords tot zijn plicht hebben gebracht. Hij zou den sleutel van den kamer hebben ongetuigd. Ik wil waken er aan denk wat hij gedaan zou hebben met het huis der gemeenten (Lagerhuis). Menige beuzeling zou hij er uit hebben verwijderd. En hoe zou hij het hoofd geschild hebben over Joseph Chamberlain. „Joseph Chamberlain“, zoo zou hij hebben kunnen zeggen, „de Heere verlosse ons van Joseph Chamberlain.“

Nadat nog de predikant Greenhough het woord gevoerd had, werd de namiddagbijeenkomst gesloten. Maar nauwelijks was het gehoor uiteengegaan of eene nieuwe menigte stond voor de deur om den avondmeeting bij te wonen.

Op een samenkomst sprak de heer Perks, lid van het parlement, over het feit dat historische schrijvers in vervolgden dagen zich er toe gezet hadden om de nagedachtenis van Oliver Cromwell te schandvlekken, maar in den tegenwoordigen tijd had men de onafhankelijke en onbetreftende critiek van mannen als Carlyle, Macaulay, Green, Gardiner en vele anderen. Cromwell werd nog wel gevreesd en gehaat in Engeland. De consensie van den Puritein in deze dagen komt nog altijd op tegen ontheiliging van des Heeren dag, tegen speculaties en andere schuilplaatsen der ongeduld, en tegen de overweldigende macht van brutale kracht in zaken, die Engeland en het buitenland betreffen.

De hoogleraar Amstuge heeft de redenen bloot gelegd waarom men de nagedachtenis van Oliver Cromwell te eeren had. Hij trad op in een tijd toen de Bijbel door de vertalers van koning Jacobus het volk in handen gegeven was, en daarin werkte „als een zuurdeeg in het bloet.“

De hoogleraar toonde aan, dat Cromwell de held geweest is, die de vrijheid voor Engeland heeft verworven; hij is het schoonste type van een Engelschman. Het geheim zijner Puriteinsche gevoelens lag in den inwendigen strijd dien hij te voeren had. Zijn genesheer noemde hem „een man die waarlijk melancholiek was, die vond dat de hemel die boven hem welde, zwart was, omdat hij de ontzagwekkende schaduw van veroordeeling zag, die op het aangezicht van zijn Rechter rustte.“ Maar toen de schaduw was weggetrokken, en Cromwell geloofde dat hij vrij gekocht was door het zonnecroon van Christus, toen heeft hij tot het eind van zijn leven het er voor gehouden dat hij niet meer zelf zelven te behoedde, en met groote vreugde en met de hoogste dankbaarheid, verbond hij zich in den onherroepelijken dienst van God.

Hoezeer wij het ook waardeeren dat men de nagedachtenis van Cromwell heeft zoeken te eeren, toch komt het ons voor dat men aan de samenkomsten van den 25sten April veel te veel het karakter gegeven heeft van een middel tot het maken van propaganda voor staatkundige en kerkelijke doeleinden. Men had de politiek van den dag bij zulk een gedachtenisfeest er niet bij mogen halen.

Nu zijn het de Nonconformisten geweest die hun best hebben gedaan om aan te toonen, dat Cromwell hun man was. Dat Cromwell de stellingen van vele voorstanders van de vrije kerk in deze dagen veroordeelen zou, vindt men niet gemeld.

WINKEL.

Voor Kinderen.

TERUG IN DE VADERSTAD.

XIII.

„Zou niet onmogelijk zijn, dat de lezer het antwoord op onze vraag reeds gevonden had. Die tweede was onze Frederik of zooals hij voluit heet Frederik Mykonius.“

De jongeling van een dertig jaar geleden is nog wel in hem te herkennen, al zijn reeds diepe rimpels in zijn voorhoofd gegraven. Tenger van gestalte, bleek, en met een uitzicht dat allesbehalve van lichamelijke kracht getuigde, zat hij in den wagen. Een vriendelijke lach verhieldde zijn gelaat. Geen wonder hoevele jaren waren er verlopen sinds hij Annaberg en het klooster vaarwel zei, om den weg in te slaan naar dat arbeidsveld, 't welk hij in den droom had aanschouwd. Wat al gedachten gingen om zijn Frederik door het hoofd nu hij, thans een man, een prediker des Evangelies, zijn geboorteplaats wederzag, waar zooveel was veranderd, zooveel ook. Gode zij dank, ten goede gekeerd. Waar de paus had geboerscht, was thans het Evangelie machtig geworden, de duisternis was vervangen door het licht. O Hardin zijn ouders dat nog eens kunnen aanschouwen. Maar, helaas, zij leefden niet meer. Toch, en dit verlijdde hem, zij hadden beide met hem een even diepbaar geloof beleefd; de vader was daarin niet alleen gebleven. Ze hadden ook gezien hoe hun zoon, die zich zelf aan hen had ontrooid, later tot hen was wedergekeerd, hoe God hem de oogen had geopend voor de waarheid die vrijmaakt, en hij Rome en zijn altaren voor altijd had verlaten.

Zoo hadden vader en moeder zich nog kunnen verblijden toen Frederik, met Luther bekend en innig bevriend geworden, dien Hervormer krachtig ging ter zijde staan bij zijn arbeid in Saksen. Eerst te Zwiekau en later in Gotha werkte Frederik, en God zegende het woord der prediking, die door hem geschiedde. Achtereen volgden was hij als leerzamer werkzaam geweest te Marburg, te Schmalkalden, ja ook in het meer verwijderde Neurenberg. Dat hadden echter zijn ouders niet meer beleefd.

Voor het huis des burgemeesters hield de wagen stil, nog altijd door het jubelend volk omgeven. De vrienden stegen uit, en zaten weldra aan den feestdiner, dien de Raad der stad hun had bereid. De Lindenau kreeg de ereplaats, en werd gelijk de ander met een schoone rede verwelkomd, waarop de eerste in een aanspraak uit naam van den hertog antwoordde.

Was de eer groot, die er die Mykonius aan den maaltijd deed was klein. Hij was, als Calvin en meer groote mannen, sterk van geest doch zwak van lichaam, en reeds nu werd zijn gestel ondermijnd door de tering, een gevolg van zijn rustloosheid, bij een zwak lichaam, om het Woord Gods alom in Duitschland te verkondigen en te verbreiden.

Tot nog toe scheen niemand in Annaberg den vroegeren stadgenoot, Mykonius, herkend te heb-

ben. Terwijl men echter aan tafel zat, sprak plotseling een der raadsheeren:

„Eerwaarde heer, als ik mij niet bedrieg, zijt ge hier niet voor de eerste maal, en kent ge onze goede stad reeds uit de jaren uwer jeugd.“

„Gij vergist u niet“, sprak Mykonius glimlachend, „mijn weg heeft gestaan in deze stad. Hier heb ik mijn jeugd doorgebracht, hier heb ik in het klooster gedaan, maar ook hier heeft God mij op zeer bijzondere wijze onderwezen, gelijk mij nu duidelijk is gebleken. En thans, nu Hij mij uit de duisternis heeft gebracht tot Zijn wonderbaar licht, roem ik Hem die mij geeft dat licht op den kandelaar te zien geplaatst in de stad mijner geboorte.“

„Ja“, sprak de burgemeester, „ik wist reeds wie de eerwaarde heer was, en straks zal wel heel de stad het weten. Wij mogen ons verheugen, dat uit ons midden een man is voortgekomen, die op zoovele plaatsen het Evangelie heeft verkondigd, en die alom met eere bekend is.“ „Maar“, zoo sprak een der oudste raadsleden, „vergun mij, die u als klein kind heb gekend, te vragen, eerwaarde heer Mykonius, hoe zij tot die groote verandering zijt gekomen, welke u van een monnik tot een Evangeliedienaar maakte?“

„Waarde heer“, hernam Mykonius, „gaarne zou ik uw begeerte inwilligen, temeer wij ik weet, hoe zij vaak mijn vader beschermde, als hij, dien men te onrecht voor een ketter hield, overlast zou lijden. Doch de tijd laat nu niet toe dat ik u iets verhaale dan een droom en zijn uitlegging.“

Verbaasd zagen allen op, doch Mykonius vervolgde: „Alzoo is het.“

„Maar de eerwaarde heer heeft nagenoeg niets gegeten“, sprak de burgemeester, die tusschen de leernaar inzate: „Gij moet u eerst sterken, mijn lieve Mykonius.“

„Ik word dezen dag naar den inwendigen mensch wonderlijk versterkt en verlijdt“, was het antwoord. „Dat is nog beter dan wat het lichaam ontvangt; ik ben trouwens gewoon zeer matig te zijn.“

Wat de gast een oogenblik later zijn hoorders ging verhalen begrijpt de lezer. Toen hij zijn droom verteld had, vervolgde hij:

„Dezen droom heeft God op Zijn tijd vervuld. Hij heeft mij uit de woestijn, d. i. uit het dorre kloosterleven, door Zijn genade geleid op de lieflijke, vruchtbare velden des Evangeliums van Jezus Christus.“

„Daar heb ik den Heiland van zondaren, dien ik bij Rome zoolang vergeefs zocht, gevonden, en hij heeft mij gedreukt met de levende wateren des heils, waarvan zoo wie drinkt nimmer meer dorsten zal. En daarop heeft Hij mij door zijn Woord geleid tot den arbeid. Want de krachtige maaijer, die in 't zweet zijns aangezichts de rijpe garven snijdt, wie anders is het dan Dr. Maarten Luther, de groote Paulus in veel gelijke man, Gods uitverkoren werktuig? God voerde mij tot hem. Keeds vele jaren is hij mijn vriend, en werd mij vergund hem bij te staan. Nog altijd gaat de maaijer voort, en nog steeds mag ik hem helpen, al is hij een gewilligen geest het lichaam zwak.“

Met grooten ernst had Mykonius gesproken. Thans stond Ds. Lindenau op. Hij had daverend gezegd, wijl hij wist en gevoelde hoezeer aller aandacht door den ouden stadgenoot moest geboeid worden. Doch thans sprak hij: „Het heeft, onzen genadigen heer, den hertog, behaagd met mijn eerwaarden heer Mykonius naar deze stad af te vaardigen. Niet alleen dat hem zulks aangenaam was, maar zoowel onze heer als ik hebben ons verblijd, dat deze onze broeder gewillig was met mij te gaan. Hij heeft veel, zeer veel gearbeid, en ik reken ook met vertrouwen op zijn krachtige hulp in het werk, dat hier nu zal te doen vallen. Hij hoopt ook voor u op te treden, en Gods Woord te verkondigen in de stad waar hij geboren werd. Doch wilgedenken, dat deze broeder wel naar den geest maar niet naar het lichaam Dr. Luther gelijk is. Hij is zeer zwak, en daarom stel ik u voor den maaltijd te besluiten, opdat onze waarde vriend kunne rusten. Tot Zondag stelt hij zich tot aller beschikking.“

Alzoo geschiedde. Mykonius, die van de reis en de aandoening beide zeer afgemat was, begaf zich ter rust. Gelukkig was hij den volgenden dag in zoover hersteld, dat hij optaan kon en uitgaan, terwijl Ds. Lindenau alles voor Zondag in orde bracht.

AAN VRAGERS.

C. L. D. te M. vraagt ons naar den oorsprong van de achternamen der menschen, en hoe die soms zoo dwaas kunnen zijn.

Onze geachte lezers weet blijkbaar niet, dat we een paar jaar geleden daarover verscheiden stukken in de *Herold* hebben geschreven. We moeten dus daarnaar verwijzen. Alleen — zij begrijpt waarom — zeggen we nog eens, dat *de* of *de*, of *de*, achter den naam meestal een verkorting is van *van*. Pieters, Pieterse en Pieterse, beduiden niet anders dan Pieterszoon. Dit diende om vader en zoon, die beiden Pieter heetten, van elkaar te onderscheiden. Tegenwoordig zet iemand achter zijn naam Jr., d. i. *Junior* of *de jongere*, Sr. of *Senior* is *de oudere*.

HOOGENBEEK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerk.

BEROEPEN: Doornspijk, C. S. Boss, te Middelhamis; — Epe, J. J. B. J. de Randwijk en Heteren; — Vinkeveen en Munnikezijl, C. Oussoren, cand.; — Lutzgast, Zuidbroek en Blokkzijl, F. H. Boersma, cand.; te Kampen. — Middelstum, N. G. Kapteijn, te Leerdam.

BEDANKT: Ee, E. Prinsen, te Oostwold. — Zuidwold, F. H. Boersma, cand.; te Kampen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Ingen, J. Riemsma, te Hurwenen. — Zandijk, H. J. E. Verwey, te Rockanje. — Zandijk, J. L. Blanson, Henkema, te Wolgave. — Oud-Vossemeer, J. H. Schreuder, te Oostende en Driewegen. — Dijkland, H. Snel, te Garenen. — Kockengen, J. J. van Ingen, te Heide. — Amersfoort, W. J. Meyners, te Eibergen. — Groot-Amers, J. van Boyen, te Oud-Beerland. — Vleuten, J. W. Blankert, cand.; — Nieuw-Beerland, H. J. Ruysch van Dugteren, cand.; te Strijen. — Jaarsveld en Mijnsheerenland, A. van der Sluis, te Monster. — Horden, T. J. Jansen Schoonhoven, cand.; te Utrecht. — Buurmalsen P. van Dam, cand.; te Utrecht. — Nieuw-Amsterdam, J. D. Stegeman, cand.; te Dedemsvaart. — Waverveen, J. W. Blankert, cand.; — Wilhelmusdorp, C. Kerpelme, cand.; te Utrecht. — Gasselternijvegen, G. Strating, cand.; te Groningen. — Westwoud, J. ten Brugge, cand.; te Barchem.

AANGENOMEN: Oostwoud, J. ten Brugge, cand.; te Lohith.

BEDANKT: Scherpenisse, W. G. van Leeuwen, te Acquoy. — Eeten en de Heoven, S. Verhoef, te Noordwijk-Binnen. — Harlingen, De Visser, te Leerdam. — Sprang, P. Bongers, te Kamerik. — Noordgouwe, W. Bax Jr., te Kolhorn. — Slochteren, J. K. van Hoeven, te Schoonebeek. — Terkaple, J. de Puy, te Oudega. — Casterneum, W. A. Kunters, te Zwag. — Mijnsheerenland, C. A. H. E. Lamberts, te Eekst. — Bovenmilde, J. Wolters, cand.; te Amsterdam. — Oudeveld, P. H. Kapteijn Jr., te Oterleek.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,

WESTERMARKT No. 21

AMSTERDAM.

GOLDSCHMEDING'S
PIANO-
en Orgelhandel,
WARHOESSTRAAT 141
en
KEIZERSGRACHT 305.
heeft steeds een ruime sortering van
aanbevolen fabrieken en noteert billijke
prijzen.
Geill. Catalogus gratis.

VRIENDEN!

Op Zondag 30 April heerschte groote verslagenheid in onze gemeente. De treurige tijding was ontvangen, dat een Noorsche bark een der visschersvaartuigen had aangevaren, waardoor een drietal matrozen, hoofden van gezinnen, hun dood in de golven gevonden hadden en de vierde op vreedende kaart moest worden begraven. Te dieper smart heerschte er, omdat men wist, dat door die ramp vier weduwen met een twintigtal jonge wezen achterbleven. Tot leniging van den nood der gezinnen doen ondergetekenden met vrijmoedigheid een beroep op uwe bekende mild- en oeffervardigheid. Niet of, zij weten het bij onderverinding, dat zoo vaak wordt gevraagd, voor zoo velerlei doel, om zoo velerlei redenen; maar zij zijn er ook van doordrongen dat hier geholpen moet worden.

Dat ondergetekenden verblijd mogen worden door kleinere of grotere gaven, die in dit blad zullen worden verantwoord.

De Commissie:

Ds. C. S. BOSS, Pred. der Geref. Kerk.
I. KOVINK.
C. RUTENHUIS.
A. KORTEWEG.
J. v. d. WAAL, Hoofd der Chr. School.
Middelhamis, 17 Mei 1899.

Levensverzekering-Bank „KOSMOS“.

gevestigd te ZEIST (Prov. Utrecht).

Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 23 Februari 1892.

Directie: Jhr. F. H. VAN DE POLL en Jhr. F. VAN REENEN.

Volleekend Maatschappelijk Kapitaal f 1,800,000.—

Ultimo December 1898 bedroegen:

Het verzekerd kapitaal.....	f 10,819,525.—
Het waarborgkapitaal.....	„ 10,066,952.25 1/2
De uitbetaalde verzekeringen.....	„ 9,713,122.03 1/2

(Het aandeel u de Winst voor verzekeringen van uitbetaald f 1000.— verzekerd Kapitaal bedroeg over 1898 10 pct. der Jaarprijs, uit te betalen na twee-jarig bestaan der verzekering.)

Verzekeringen van Kapitalen bij overlijden en bij leven.

Gemeenschappelijke Verzekeringen. Uitsluitverzekeringen.

Communiverzekeringen. Studietoelagen.

Lijfrenten. Pensioenen.

volgens tarieven, welke naar de nieuwste gegevens berekend zijn.

Gunstige voorwaarden voor verblijf in Oost- en West-Indië en de Transvaal.

Prospectussen en Formulieren kosteloos verkrijgbaar ten Kantore der

Maatschappij te Zeist; bij Heeren Inspecteurs en Heeren Agenten.

Levensverzekering-Maatschappij

„NEW-YORK“.

Opgericht in 1845.

Waarborgfonds op 1 Januari 1899: Circa 540 Millioen Gulden.

De Maatschappij biedt in haar

WERELDPOLIS

meer WAARBORGEN, VRIJHEDEN en VOORDEELEN aan dan welke andere Maatschappij ook.

Voor nadere bijzonderheden wende men zich onder opgave van leeftijd tot de Directie voor Nederland, 455 KEIZERSGRACHT, AMSTERDAM (in het Gebouw der Maatschappij) of tot hare Vertegenwoordigers:

P. VAN VLIET Jr., Emmastraat 24, te Arnhem,

J. C. STAALMAN, Nieuwstraat, te Helder.

Dagen van Goede Boodschap

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Deel I. In den Kerstnacht. Deel III. De Paaschmorgen.

„ II. Oud- en Nieuwjaar. „ IV. Op den Pinksterdag.

4 deelen ingenaaid f 3.60; in 4 fraaie stempelbanden f 5.60; elk deel afzonderlijk ingenaaid f 1.20; gebonden f 1.75.

Amsterdam.

Pretoria.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HUYEKER & WORMSER.

P. VAN ELJK,

Firma JOHANNES KRAMER & Co

DAM 13-17, AMSTERDAM.

Kopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS
Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN
en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen
tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Gereformeerd Gymnasium te Kampen.

Het TOELATINGS-EXAMEN voor de verschillende klassen van het Gereformeerd Gymnasium te Kampen, zal D. V. gehouden worden op Donderdag 6 Juli a. s. Men meldt zich hiertoe aan, met opgave der klasse, voor welke men Examen wenscht te doen, vóór den 1sten Juli bij den Rector.

Programma's voor den nieuwen Cursus met opgave van eischen enz. zijn te verkrijgen voor f 0.25, bij den Bockhandelaar G. P. ZALSMAN.

De Rector,

Dr. F. F. C. FISCHER.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 720.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE.

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen
KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

GELDELIJKE NOOD!

Sedert de vorige opgave mocht ik ontvangen: door Ds. B. van Schelven, van X. en H. f 25; door den heer Joh. Kwestkamp te Utrecht, van N. N. f 5; van C. J. L. te L. f 2.50; van N. N. f 2.50; van de Wed. M. te Delft f 1; van den Kerkeraad te Leiderdorp f 10 en van H. A. G. te A. f 5.

Hoezeer ik ook door deze giften verblijd werd, toch is onze nood daarmede nog niet gelengd, zodat ik op verdere ondersteuning moet blijven aandringen. Daarenboven zal uit het verslag, dat spoedig in druk zal komen, blijken, dat de verwachtingen voor de toekomst treurig zijn. Daarom Broeders en Zusters! laant het u een uurtje om mede te deelen voor de behoeften der heiligen en mede te arbeiden aan den geestelijken wasdom van het lichaam van Christus.

De Penningmeester van de Ned. Veren.

van Vrienden der Waarheid,

J. IJSEBRAND,

Koninginneweg 187, Amsterdam.

GOEDKOOPE AANBIEDING

VAN

„De Vrije Kerk.“

Van de jaargangen 1882—'87, '89, en '91—'98 zijn nog ex. beschikbaar.

Zoolang de voorraad strekt worden deze aangeboden a f 0.75 per jaargang.

Men zende spoedig postwissel aan den uitgever

D. DONNER, te Leliden.

Bij J. H. KOK, te Kampen, verscheen:

De Handelingen der Apostelen,

VERKLAARD DOOR

JOH. CALVIJN.

Opnieuw uit het Latijn vertaald,

door Ds. G. WIELENGA.

Deel I. — 465 pag. royal 8°.

Prijs slechts f 2.25 (gebonden f 2.70).

Deel II verschijnt nog einde dezes

jaars. De prijs wordt alsdan verhoogd.

„De uitgave is keurig en uiterst goedkoop.“

Dr. SIKKEL (Holl. Kerkbl.).

„De vertaling is zuiver.“

Dr. H. BAVINCK (Basiss).

„Lezende, studenten en leden der gemeente, vinden hier een schat van uitzonderlijke

verklaringen, zooals de enige Calvin die geven

kan.“ Dr. J. H. DONNER (Chr. Weekbl.).

Bij H. TULP, te Zoelste, zijn verschenen en

verder alom verkrijgbaar:

Het Methodisme.

Eene Lezing, door H. HOEKSTRA,

V. D. M. te Arnhem. Prijs f 0.40, en

Hoe heerlijk is uw Naam.

Rede, gehouden in het belang der Vrije

Universiteit, van denzelfden schrijver.

Prijs 15 Cents.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer A. van Ramshorst te Nijkerk,

van wijlen Meijufrouw Riekie Blokhuis f 250.

Aan Contributien:

Door den heer H. van Zoethout te Oudega

(W.) f 127.50; door den heer W. Post te Lol-

lum f 124.50; door den heer T. Kuiper te

Hilversum f 1; door Ds. F. Drost te Vlaar-

dingen, van de Stuiversveren. „Eben-Haezer“

f 100; door Ds. R. van Giffen te Vledder f 10;

door Ds. H. de Koning te Mijdracht f 51.50;

door Ds. A. J. W. Monnik te Vorden f 100.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref. kerk te Loppersum f 5.81 1/2;

van idem te Schild f 2.54; van idem te Schild-

wolde f 7.25; van idem te Vledder f 1; van

idem te Wildervank f 23.92 1/2; van idem te

Nieuwepeela f 12.14 1/2; van idem te Onst-

wedde f 10.37 1/2; van idem te Onstwedder-

mussel f 2.50; van idem te Musselkanaal f 3.50;

van idem te Emmerecompagnus f 0.98; van

idem te Weerdingermoo f 2.31; van idem te

Valthermond f 3.01 1/2; van idem te Nieuw-

buijen f 4.23 1/2; van idem te Stadskanaal

f 9.30; van idem te Oudewater f 7.04; van idem

te Krimpen a/d Lek f 1.78 1/2; van idem te

Schoonhoven f